

EĞİTİMDE

NİTEL
ARAŞTIRMA
TEORİ VE METODLARA GİRİŞ

ROBERT C. BOGDAN SARI KNOPP BIKLEN
ÇEVİRENLER: SİBEL BALCI · BERAT AHİ

Robert C. Bogdan, Sari Knopp Biklen
Çevirenler: Sibel Balcı - Berat Ahi

EĞİTİMDE NİTEL ARAŞTIRMA Teori ve Metodlara Giriş

ISBN 978-605-037-059-1

Kitabın orijinal adı: Qualitative Research for Education
An Introduction to Theory and Methods
Yazarlar: Robert C. Bogdan, Sari Knopp Biklen
Baskı sayısı: 5. Baskı
ISBN: 0-205-48293-7
Pearson

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulu'nca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2022, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33
Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ailelerimize

Ön Söz

Bu kitap, “*Eğitimde Nitel Araştırma*”nın beşinci basımıdır. Yirmi beş yıl önce, Allyn ve Bacon kitabın ilk basımını yayımladığında, eğitim alanının; betimsel verileri, gömülü teoriyi, katılımcı gözlemi ve insanların eğitim alanını anlamlandırmalarına yönelik yapılan tüm çalışmaları içeren “nitel” olarak adlandırdığımız araştırma yöntemini tanımlayan bir kitaba hazır olup olmadığı yönünde kuşkularımız vardı. Bu kitabın ardışık basımlarının yayımlandığı yıllar boyunca, nitel araştırma için mevcut şartlar değişti. Kitabın ilk baskısı piyasaya sürüldüğünde, eğitim alanında öğrenim gören araştırmacılara yönelik tek kitap olma özelliğini taşıyordu. Kısa süre içerisinde daha çok insanın nitel araştırmadaki potansiyeli fark etmesi ile kitaba yönelik ilgide patlama yaşandı. Nitel araştırma, herkesin anlatacak bir hikâyesi olduğunu varsayar. Araştırmacılar, eğitim alanında öne çıkan özel gereksinimli insanlar, ırkçılık, çok-kültürlülük, cinsiyet ayrımcılığı ve sınıf korkusu gibi konuları nitel araştırma yöntemleri sayesinde çalışmış ve geliştirmişlerdir. Ancak şu anda sadece nicel yöntemlere dayalı araştırmalar “kanıt temelli” olarak nitelendirilmekte ve nitel araştırmalar devlet kurumları tarafından desteklenme konusunda araştırmacıları hayal kırıklığına uğratmaktadır. Bizim bakış açımıza göre yöntemlerin popülerliği bir döngü içerisinde ilerlemektedir ve nitel araştırmanın eğitime yapacağı katkılar devam edecektir.

Nitel araştırma hakkında düşünmenin ve nitel araştırma yapmanın pek çok yolu vardır. Bu kitapta, Şikago Okulu’ndan ve disiplinler arası feminizmden güçlü bir şekilde etkilenen bir yaklaşım sunuyoruz. Her ne kadar bizler bu yolları ana akım olarak ele almış olsak da bizim yolumuzun, tek yol veya bu işi yapmanın en iyi yolu olduğunu düşünmüyoruz. Bizler, nitel araştırmayı öğrenmenin en iyi yolunun belirli bir gelecekte hareketle dallanarak diğer yaklaşımları keşfetmek ve sonunda kendiniz için en iyi olanı bulmak olduğuna inanıyoruz. Bu çaba içerisinde sizin için en iyisini dileriz.

İlk basımın ön sözünde, amacımızı belirterek başlamıştık; eğitimde nitel araştırmayı kullanmak için gerekli altyapıyı oluşturmak, teorik ve tarihsel açıdan destekleyici temelleri incelemek ve araştırma yaparken kullanılan yöntemleri tartışmak. Bu basımda da amacımız aynı kaldı. Bizler, mevcut kitabın, bu alana giriş için kullanışlı bir kaynak olmasının yanı sıra, araştırmacılar için değerli bir ana kaynak olmasını arzu etmekteyiz. Nitel araştırmanın etrafını saran çatışma ve tartışmalara yönelik açıklamalar yapmakla birlikte, metinlerin genel yapılarında da düzenlemeler yaptık.

İlk basımda yaptığımız gibi, nitel araştırmanın ne olduğuna ve eğitimle ilişkisine dair geniş bir tartışmayla başlayıp teorik ve tarihsel kavramları inceledik. Gelecek dört bölümde araştırma yöntemlerine, sahada araştırma yapmaya, veri toplamaya ve veri analizine değineceğiz. Sonra da bulguların nasıl yazıldığını ele alacağız. Son bölümde eğitimde nitel araştırma alanındaki bazı özel durumlara, uygulamalı araştırmalara odaklanacağız. Bu bölümde eylem araştırmalarını ve katılımcı araştırmaları tartışacağız.

Kitabı, araştırma yürütme sürecine paralel olarak düzenledik. Nitel araştırmayı öğreten pek çok kişi, öğrencilerinden nitel araştırma ile ilgili okumalarına devam ederken bir araştırma projesi yürütmelerini istemektedir. Sonuçta, öğrenciler nitel araştırma hakkında bilgi edinirken, mevcut bilgilerini projelerine uyarlamaya çabalamaktadırlar. Benzer şekilde öğrenciler, veri toplarken ve analiz yaparken de ilgili bölümleri okumaktadırlar. İlk kez nitel araştırma yapanlara önerimiz, önce kitabı okuyarak araştırma sürecine girmek için gerekli altyapıyı hızlıca oluşturmalarıdır. Sonrasında araştırmalarına başlayabilirler ve yaptıkları araştırmada buldukları basamakla ilgili bölümü yeniden dikkatlice okuyabilirler. Bu baskıya terimler listesini de ekledik.

Teşekkür etmemiz gereken çok sayıda insan var. “The National Institute of Education”, kitabı öğretmenlerle tartışmamıza ve kadın öğretmenlerle çalışma yürütmemize izin verdi, bunun için onlara teşekkür ederiz. Vocabularies of Gender projesine destek oldukları için “The American Association of University Woman Educational Foundation”a teşekkür ederiz. “New York Bureau of Mental Retardation and Developmental Disabilities” ve “Syracuse University’s Senate Research Fund”a teşekkür ederiz. Andrejs Ozolins fotoğraflara ilişkin metinleri yazdı. Bu basımda yer alan fotoğrafların tamamı Joel Wayne’in koleksiyonundan elde edildi. Steven J. Taylor uygulamalı araştırma bölümüne katkı sağladı. Ayrıca, nitel araştırma sınıfımızdaki öğrencilerin neden bu yaklaşımların etkili olduğunu açıklamada, problemlerin çözümünde nitel araştırmanın nasıl kullanılacağını sorgulamada bizlere yardımları oldu. Hepsine teşekkür ederiz. Ayrıca bize eşsiz geri dönüşleri, önerileri ve hakemlikleri için “University of Hawaii”den Donna J. Grace; “California State University”den Marilyn Korostoff; “Florida Memorial College”tan Christine Nucci ve “Western Kentucky University”den Sharon Spall’a teşekkür ederiz. Türkçe çeviriyi okuyarak baskı öncesinde önerileriyle kitaba katkıda bulunan Prof. Dr. Kasım Kıroğlu’na teşekkür ederiz.

Çevirenlerin Ön Sözü

Nitel araştırma her zaman nicel araştırmaya göre bize daha uzaktı. Araştırma alanındaki deneyimimiz arttıkça nitel araştırmayla ilgili bilgi birikimimizi ve nitel araştırma yöntemlerini çalışmalarımızda kullanım şeklimizi sorgular olduk. Bu süreçte, nitel araştırma ile ilgili çok fazla kitap okuduk. Beklentimiz aklımızda şekillenen sorulara birer cevap bulmak ve bir “nitel araştırma-sever” olmaktı. Ancak kaynakların çoğu bizim için bir hayal kırıklığı oldu. Aslında kitapların didaktik yapısını önce çok sevdik. Bazı kitapların aşamaları birer birer anlatmasıyla bu yaklaşımı çok iyi uygulayabileceğimizi düşündük. Ancak maalesef sonuç böyle olmadı. Sonra fark ettik ki nitel araştırmanın doğasına tamamen ters düşen bu didaktik anlatımların kimseye bir faydası yok. Bilimsel çalışmanın her aşamasında olduğu gibi nitel araştırmalarda da tarihsel süreci ve felsefi temelleri anlamamız gerektiği gerçeğiyle karşılaştık. Bu kitap bizce bunu oldukça iyi yansıtan temel kaynaklardan birisidir. Kitabı okuduğunuzda bizimle aynı görüşte olacağınıza inanıyoruz.

Nitel araştırmanın doğasını anlama çabası içerisinde çok kıymet verdiğimiz bu çalışmayı Türkçe alanyazınına kazandırmak istedik. Üstelik çeviri kitaplara yapılan tüm eleştirilere kulaklarımızı tıkayarak. Biz okuduk çok keyif aldık ve “nitel araştırma-sever” olduk, aynı şekilde kitabın size de nitel araştırma ile ilgili bir perspektif kazandıracağına inanıyoruz.

İçindekiler

1	<i>Eğitimde Nitel Araştırmanın Temelleri</i>	1
	<i>Nitel Araştırmanın Özellikleri</i>	4
	<i>Nitel Araştırma Gelenekleri</i>	9
	Disiplin Gelenekleri	9
	Şikago Sosyolojisi	10
	Eğitim Sosyolojisi	11
	Avrupa Bağlantıları ve Sosyal Araştırma Hareketi	12
	İdeolojik ve Politik Uygulamalar	15
	İdeolojiler ve Sosyal Değişim	16
	Akademide Politika ve Teoriler	19
	<i>Teorik Açıdan Destekleyici Temeller</i>	25
	Fenomenolojik Yaklaşım	26
	Sembolik Etkileşim	28
	Bir Hikâye	31
	Kültür	32
	Etnometodoloji	34
	Günümüz Kültürel Bakış Açılıarı: Kültürel Araştırmalar, Feminizm, Postmodernizm, Eleştirel Teori ve Kurumsal Etnografi	35
	Metot ve Metodoloji Üzerine	37
	<i>Nitel Araştırma Hakkında 11 Yaygın Soru</i>	38
	<i>Etik</i>	52
	<i>Nasıl Devam Edeceğiz?</i>	58

2 Araştırma Deseni 59

Araştırma Konusu Seçmek 61

Vaka alışmaları 65

- Tarihi Örgütsel Vaka alışmaları 66
- Gözleme Dayalı Vaka alışmaları 66
- Yaşam Öyküsü 69
- Dokümanlar 70
- Vaka alışmalarının Diğer Türleri 72
- Vaka alışmalarında Araştırma Deseni Konusu 73
- Çoklu Vaka Araştırmaları 76

Çoklu Saha Araştırmaları 77

- Geliştirilmiş Analitik Tümevarım 77
- Sabit Karşılaştırma Yöntem 80
- Çoklu Saha Etnografyası 83

Tasarımla İlgili İlave Konular 84

- Araştırma Önerisi Yazma 84
- Görüşme Formu ve Gözlem Kılavuzu 88
- Takım Araştırması ve Yalnız Kovboy 88
- Nitel Araştırma ve Tarih Araştırması 89

Son Sözlere 89

3 Saha alışması 90

Giriş İzni Almak 92

Sahadaki İlk Günler 99

Katılımcı/Gözlemci Sürekliliği 101

Başka Bir Kültürde Saha Araştırması Yapmak 103

Araştırmacı Karakteri ve Uyumla İlgili Özel Sorunlar 104

Sağduyulu Olun 108

Politika ve atışma Dolu Alanlarda Araştırma 110

Duygular 111

<i>Bir Gözlem Oturumu Ne Kadar Sürmeli?</i>	113
Görüşme	114
Sondaj Sorular	115
Odak Grupları	121
Gizlilik Taahhüdü	123
Ses Kaydı Alma	124
Görsel Kayıt ve Saha Çalışması	125
Veri Üçlemesi (Üçgenleme, Veri Çeşitlendirmesi)	128
Sahadan Ayrılmak	129

4 *Nitel Veri* 130

<i>Birkaç Dostça Tavsiye</i>	131
<i>Saha Notları</i>	132
Saha Notlarının İçeriği	133
Saha Araştırması Formu	138
<i>Saha Notlarını Yazım Süreci</i>	140
<i>Saha Notu Yazmak İçin İpuçları</i>	141
Kayıtlı Görüşmelerin Transkripti	143
Transkriptlerin Yapısı	143
<i>Kayıt Ekipmanları</i>	145
Dokümanlar	147
Kişisel Belgeler	148
Resmi Belgeler	152
Popüler Kültür Belgeleri	153
<i>Fotoğraf</i>	156
Hazır Fotoğraflar	158
Araştırmacılar Tarafından Üretilen Fotoğraflar	167
Analiz Açısından Fotoğraflar	168
Teknik ve Ekipman	169
<i>Resmi İstatistikler ve Diğer Nicel Veriler</i>	170
<i>Son Sözler</i>	175

5	<i>Veri Analizi ve Verilerin Yorumlanması</i>	176
	<i>Sahada Analiz ve Yorum</i>	178
	Daha Fazla İpucu	191
	<i>Veri Toplama Sonrasında Analiz ve Yorumlama</i>	192
	Kodlama Kategorileri Geliştirmek	192
	Önceden Atanmış Kodlama Sistemleri	201
	Kodlama ve Kodlamanın Analiz Üzerindeki Etkileri	202
	<i>Veri ile Çalışmanın Mekanikleri</i>	206
	<i>Bilgisayarlar ve Veri Analizi</i>	210
	<i>Nitel Veri Analiz Programları İçin İnceleyebileceğiniz Web Sayfaları</i>	212
	<i>Yorum</i>	221
	<i>Son Söz</i>	222
6	<i>Yazma</i>	223
	<i>Yazma Tercihleri</i>	224
	Ortaya Koyacağımız Argüman ile İlgili Kararlar	224
	Metindeki Varlığınız ile İlgili Kararlar	227
	Okuyucu Kitleniz ile İlgili Kararlar	228
	Disiplinle İlgili Kararlar	229
	Giriş Bölümü ile İlgili Kararlar	230
	Makalenin Ana Bölümüne İlişkin Kararlar ve Kanıtları Sunma Stratejileri	231
	Sonuç ile İlgili Kararlar	235
	<i>Daha Fazla Yazma Tüyosu</i>	236
	Buna Taslak Diyelim	236
	Sunum Stilleri	236
	Gereğinden Fazla Yazma	238
	“Evet, Ama...?”	239
	Baştan Basit Tutun	239
	Kimin Bakış Açısından Yazıyorsunuz?	240
	Jargon ve Kod	240

Sesini Duyurmak	242
Genel Tavsiyeler	242
<i>Yazının Değerlendirilmesi İçin Kriterler</i>	243
İkna Edici mi?	244
Yazmanın Kontrolü Yazarda mı?	244
Herhangi Bir Katkı Yapıyor mu?	245
<i>Metinler</i>	245
<i>Başlama ile İlgili Son Bir Nokta</i>	246
7	
<i>Eğitim İçin Uygulamalı Nitel Araştırma</i>	247
<hr/>	
<i>Değerlendirme ve Politika Araştırması</i>	251
Head Start: Vaka Çalışmasının Tanımı	251
Head Start: Vaka Çalışmasının Tartışılması	252
Fon Almak	253
Fonlayan Kurum ile Araştırmacı Arasındaki İlişkiler	254
Araştırma Alanı	257
Geri Bildirim	258
Hedef Kitle	258
Zaman Çizelgeleri	259
Politika Araştırmasına Değerler Temelli Bir Yaklaşım	259
Çalışma Hakkında Daha Fazla Bilgi	261
Alanları Seçmek	261
Saha İlişkileri	262
Analiz ve Yaygınlaştırma	263
Kuramsal ve Kavramsal Anlayış	264
<i>Eylem Araştırması</i>	265
“Tek Bir Unsur Yok” Çalışması: Tanımlama	266
“Tek Bir Unsur Yok” Çalışması: Tartışma	268
Politik Eylem Araştırması	269
Eylem Araştırması Ne Yapabilir?	271
Eylem Araştırmasının Verilere Yaklaşımı	272

Eylem Araştırması ve Nitel Gelenek	275
<i>Nitel Araştırmanın Uygulayıcılar Tarafından Kullanılması</i>	275
Eğitim-Öğretimi Geliştirmek İçin Nitel Araştırmanın Kullanılması	277
Nitel Araştırma ve Öğretmen Eğitimi	278
Ek A Eğitim Ortamları İçin Gözlem Soruları rnekleri	282
Ek B Saha Notları rnekleri	294
Sözlük	307
Kaynakça	314

Eğitimde Nitel Araştırmanın Temelleri

Bir erkek ve bir kadın, ağzına kadar dolu salonun üst tribünlerinde bir yer bulup Kolej Erkekler Ligi'ne çıkmak ve sezonu kazanmak adına önemli olan maçı izlemek için oturdular. Her ne kadar onları salondaki diğer coşkulu ve heyecanlı izleyiciler arasından ayırmak zor olsa da bu maç, ev sahibi takıma yönelik -kolej erkek sporcuların sosyalleşme ve eğitimleri hakkında olan- araştırmalarının bir parçası olduğu için orada bulunmaktaydılar. Müsabakayı izlemek, araştırma süreçlerinin küçük bir parçasıydı. Araştırma kapsamında sporcularla vakit geçirdiler, onlarla, takım çalışanlarıyla, hayranlarıyla, kız arkadaşlarıyla, medya çalışanlarıyla ve hocalarıyla görüştüler. Ayrıca, medyada yer alan haberleri, sporcular ve ekipte çalışanlar ile ilgili diğer yazılı materyalleri de topladılar. Sporcuların soyunma odalarına, yatakhanelerine ve vakit geçirdikleri diğer alanlara girdiler. Bazı sporcuları eğitim yıllarında ve sonrasında takip ettiler. Çözümlemesini yaptıkları görüşmelerden ve diğer kaynaklardan elde ettikleri ayrıntılı notları bir araya getirdiler. Sonuçlar, sporcuların akademisyenlerle olan ilişkileri, sosyal statüleri, etnik kökenleri, arkadaşlıkları, başarıları, eğitimlerine yönelik görüşleri, sosyal örgütlenmeleri gibi başlıkları içeren bir kitap haline geldi (Adler ve Adler, 1991).

Birleşik Devletler'in bir başka yerinde bir araştırmacı, çok-kültürlü bir devlet ilkokulunu düzenli olarak ziyaret ederek, bu okulda öğrenim gören kız ve erkek çocukları günlük yaşantılarında, sınıfta, oyun alanında, jimnastik salonunda ve az da olsa danışma odasında dikkatlice gözlemledi ve dinledi. Bu araştırmacı, çocukların cinsiyet ile ilgili okuldaki deneyimlerini araştıran bir çalışma yürütüyordu. Araştırma sonucunun yer aldığı kitapta, çocuklar arasında oynanan "cinsiyet oyunları" hakkında zengin bilgiler yer aldı. Araştırmacı, kitabında cinsiyetle ilişkili, "yakala ve öp" gibi oyunları ve dalga geçme gibi konuları tartıştı ve tanımladı (Thorne, 1993).

Bir araştırmacı, Afrika kökenli Amerikalı erkek çocukların nasıl “kötü” olarak algılandıklarıyla ilgilendi. Bunun için şehrin batı yakasında yer alan “Rosa Parks” İlkokulu’nda üç yıl boyunca vakit geçirdi. Akademik yıl içerisinde öğrencilerin ve öğretmenlerin sosyal ilişkilerini inceledi; öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler ve ailelerle görüşmeler yaptı. Araştırmacı, okulun ceza uygulamalarının “kötü çocuk” olarak etiketlenen çocukları nasıl şekillendirdiğiyle ilgilendi. Araştırmanın sonuçları, okulun etiketleme ve cezalandırma sisteminin, öğrencileri, üst kademe eğitime ve iş hayatına yönlendirmek yerine suça yönlendirdiğini ortaya koydu. Çalışma sonuçları, okulun öğrenciyi kendi deneyimlerine göre düzenlediği ilkesine ters düşmekteydi. Araştırmacı, okulda erkeklerin gösterdikleri sorunlu davranışlara yönelik uygulanan, korku dolu sonuçları olan uygulamaların çocukları geleceğin potansiyel suçlusu yaptığı sonucuna ulaştı (Ferguson, 2001).

Orta ölçekli bir şehirde, bir araştırmacı bir ilkokulda çalışan kadın öğretmenlerle görüşmeler yaptı ve onları gözlemledi. Araştırmacı, katılımcıların mesleklerine yönelik bakış açıları üzerine çalıştı. Mesleklerinde neye değer veriyorlar ve neyi eleştiriyorlar? Ve bunlar katılımcıların konuşmalarına ve eylemlerine nasıl yansıyor? Okuldaki çalışmasını bitirdikten sonra, kadın öğretmenlerin arşivlerinde bulunan günlüklerini ve mektuplarını okudu. Ayrıca eğitimle ilgili basılı materyalleri inceledi. Yayımladığı kitapta, öğretmenlerin meslekleri hakkındaki düşüncelerinden ve bu düşüncelerin popüler kültürdeki öğretmen algısı ile olan ilişkisinden bahsetti (Biklen, 1995).

Bu araştırmalar, eğitim alanında yapılan nitel araştırmalara ait bazı örneklerdir. Bunlar, ne kullanılan stratejileri ne de konu başlığı çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Diğer bazı nitel araştırmacılar posta kartlarının sosyal tarih açısından incelenmesi (Bogdan, 1988); sıfır tolerans ilkelerinin okuldaki şiddeti önlemesi (Casella, 2001); genç kızlarla cinsellik üzerine görüşme (Tolman, 2002); Beyaz ve Latin kız lise öğrencilerinin günlük deneyimlerini karşılaştırmak için saha araştırması yapma (Bettie, 2003); mezuniyet balosuyla ilgili öğrencilerle görüşme, katılımcı gözlem yapma ve popüler yazılı kaynakları analiz etme (Best, 2000) gibi çalışmalar yapmışlardır. Her yaştaki bireyin eğitim tecrübeleri -okul içi ve okul dışı- (ayrıca bu deneyimlerle ilgili bilgimizi artıracak dokümanlar) çalışma konusu olabilir. Eğitim alanına yönelik yapılacak nitel araştırmalar çok çeşitli şekilde ve birçok ortamda yapılabilir.

Her ne kadar antropoloji ve sosyoloji alanındaki araştırmacılar kitapta belirtilen yaklaşımı yüzyıldır kullansalar da **nitel araştırma** terimi sosyal bilimlerde 1960’ların sonuna kadar kullanılmamıştır. Bizler, nitel araştırma kavramını farklı özellikteki çeşitli araştırma stratejilerini kapsayacak şekilde kullanıyoruz. Veri toplama **soyut** olarak nitelendirilir, veriler insan, yer ve iletişim ile ilgili zengin bilgi içerir. Ayrıca elde edilen verileri istatistiksel sürece sokmak çok kolay değildir. Araştırma problemi, konu içerisinde incelenen başlık açısından karmaşık olduğundan değişkenler tarafından çerçevenemez. Nitel araştırma tasarlayan kişiler veri topladıkça bir odak geliştirirken, veri toplama sürecinde özel bir soruya veya hipoteze cevap arama gibi

bir duruma girmezler. Nitel araştırmacılar katılımcıların kendi çerçeve ve referanslarından hareketle geliştirdikleri davranışlarla ilgilenirler. Dış nedenler ikincil öneme sahiptir. Araştırmacılar, katılımcılarla sürekli temas yoluyla verilerini toplar ve katılımcının normal yaşantısında vakit geçirdiği alanlarda –sınıf, kafeterya, öğretmenler odası, yurtlar, sokak köşeleri– vakit geçirirler.

Nitel araştırmanın en bilinen ve bahsettiğimiz özelliklerini en iyi yansıtan tekniklerinden ikisi katılımcı **gözlem** ve derinlemesine görüşmedir. Basketbol maçını izleyen ve Rosa Parks İlkokulu’nda araştırma yürüten araştırmacılar, çalışmalarında katılımcı gözlemi uygulamışlardır. İnsanların gündelik yaşamlarının ve dünyalarının içerisine girmeyi isteyen araştırmacı, onları tanımalı, güvenlerini kazanmalı ve gördüğü, işittiği her şeyi sistemli bir şekilde yazıya dökmelidir. Bu veriler, okul notları ve kayıtları, gazete haberleri ve fotoğraf gibi materyallerle desteklenmelidir.

Kadın öğretmenlerle yürütülen araştırmada, araştırmacılar katılımcı gözlem ve **arşiv araştırmasına** ek olarak, derinlemesine görüşmeyi de kullanmışlardır. Araştırmacılar; öğretmenler, müdürler ve öğrencilerin düşüncelerini tespit etmek ve bunları nasıl geliştirdiklerini belirlemek için hatırı sayılır ayrıntıyı anlama eğilimindedirler ve **yapılandırılmamış** (Maccoby ve Maccoby, 1954) veya **açık uçlu** (Jahoda, Deutsch ve Cook, 1951), “güdümsüz” (Meltzer ve Petras, 1970) veya “esnek yapı” terimleri bu süreçleri tanımlamak için kullanılır. Bu süreç, araştırmacının, katılımcı ve onun çevresiyle oldukça fazla zaman geçirmesini, “Senin için sıradan bir gün nasıldır?” veya “İşte yapmayı en çok sevdiğin şey nedir?” gibi açık uçlu sorular sormasını ve aldığı cevapları kaydetmesini gerektirir. Yaklaşımın açık uçlu doğası, katılımcının önceden hazırlanmış cevaplar yerine, kendisine ait bir çerçeve içerisinde cevap vermesini mümkün kılar. Bu tarz görüşmelerde anketler kullanılmaz; genel olarak görüşme işe koşulur. Ayrıntılar arandığından ve küçük gruplarla çalışıldığından katılımcının kendini özgürce ifade etmesi sağlanmaya çalışılır. Bazı çalışmalarda araştırmacı sadece bir öznenin derinlemesine portresini çıkarmaya çalışır. Bu bir kişinin hayatını derinlemesine anlamak üzere yapıyorsa bu tarz çalışmalara **yaşam öyküsü (biyografi)** adı verilir.

Biz *nitel araştırma* olarak ifade ediyoruz, ancak başkaları bu kitaptakinden daha farklı terimler ve araştırma türleri kullanmaktadır. Antropologlar buna benzer araştırmalar için **saha araştırması** terimini kullanırlar (bknz. Junker, 1960). Bu kullanım, laboratuvar veya durumları kontrol altına alan diğer araştırmaların aksine verilerin sahada toplanma eğiliminden kaynaklanmaktadır. Eğitim alanında, nitel araştırma sık sık **natüralist** olarak adlandırılır, çünkü, araştırmacı sık sık araştırdığı şeyin doğal olarak ortaya çıktığı ortamlarda bulunur. Veriler, bireylerin doğal davranışlarından bir araya getirilir: konuşma, ziyaret etme, bakma, yemek yeme vb. (Guba, 1978). **Etnografi** terimi de bu tür araştırmalar için kullanılır. Bazı araştırmacılar etnografi terimiyle, antropologların dahil olduğu ve kültürü tanımlamaya yönelik belirli bir nitel araştırmaya atıfta bulunurken, bu terim daha genel olarak -bazen eş-anlamlı olarak- nitel araştırmaları tanımlamak için kullanılır (Goetz ve LeCompte, 1984).